

5. Dilliplane S. Televised Exposure to Politics: New Measures for a Fragmented Media Environment [Text] / S. Dilliplane, S. K. Goldman, D. C. Mutz // American Journal of Political Science. – 2013. – January – Vol. 57, Is. 1. – P. 236-248.

6. Geddes B. What do we know about democratization after twenty years? [Text] / B. Geddes // Annual review in political science. – Palo Alto, CA, 1999. – № 2. – P. 115-144.

7. Hadenius A. Authoritarian regimes: stability, change, and pathways to democracy, 1972-2003 [Electronic resource] / A. Hadenius, J. Teorell // Working Paper. – № 331. – November-2006. – 35 p. – Regime to access : <http://kellogg.nd.edu/publications/workingpapers/WPS/331.pdf>.

8. Ichino N. Do Primaries Improve Electoral Performance? Clientelism and Intra-Party Conflict in Ghana [Text] / N. Ichino, N. L. Nathan // American Journal of Political Science. – 2013. – April – Vol. 57, Is. 2. – P. 428-441.

9. Linz J. Totalitarian and Authoritarian Regimes [Electronic resource] / J. Linz. Boulder: Lynn Reiner Publishers, 2000. – 343 p. – Regime to access : http://books.google.de/books?id=8cYk_ABfMJIC&pg=PA1&lpg=PA1#v=onepage&q&f=false.

10. Meirowitz A., Joshua A. Tucker. People Power or a One-Shot Deal? A Dynamic Model of Protest [Text] / A. Meirowitz, A. Tucker Joshua // American Journal of Political Science. – 2013. – April – Vol. 57, Is. 2. – P. 478-490.

11. Snider R. Beyond Electoral Authoritarianism: The Spectrum of Non-Democratic Regimes [Text] / Snider R.-Warren : Brown University, 2006. – 14 p.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Belyanin A. V., Zinchenko V. P. Doverie v ekonomike i obschestvennoy zhizni (Confidence in the economy and social life). – Moscow, 2010. – 164 p.

2. Gaydar E. T. Gibelimperii. Uroki dlya sovremennoy Rossii (Fall of the Empire. Lessons for Modern Russia). – Moscow, 2006. – 448 p.

3. Lipset S. M. Politicheskaya sotsiologiya (Political sociology). Amerikanskaya sotsiologiya: perspektivy, problemy, metody. – Moscow, 1972. – P. 203-219.

4. Haritonova O. G. Nedemokraticheskie politicheskie rezhimy (Undemocratic political regimes). Politicheskaya nauka: Nauch. zhurn. / RAN. INION. – Moscow, 2012, no 3. – P. 9-30.

5. Dilliplane S., Goldman S. K., Mutz D. C. Televised Exposure to Politics: New Measures for a Fragmented Media Environment. American Journal of Political Science, 2013. – January, vol. 57, is. 1. – P. 236-248.

6. Geddes B. What do we know about democratization after twenty years? Annual review in political science. Palo Alto, CA, 1999, № 2. – P. 115-144.

7. Hadenius A., Teorell J. Authoritarian regimes: stability, change, and pathways to democracy, 1972-2003. Working Paper, 2006, no. 331, November, 35 p. Regime to access : <http://kellogg.nd.edu/publications/workingpapers/WPS/331.pdf>.

8. Ichino N., Nathan N. L. Do Primaries Improve Electoral Performance? Clientelism and Intra-Party Conflict in Ghana. American Journal of Political Science, 2013, vol. 57, is. 2, April. – P. 428-441.

9. Linz J. Totalitarian and Authoritarian Regimes. Boulder: Lynn Reiner Publishers, 2000. 343p. Regime to access : http://books.google.de/books?id=8cYk_ABfMJIC&pg=PA1&lpg=PA1#v=onepage&q&f=false.

10. Meirowitz A., Joshua A. Tucker. People Power or a One-Shot Deal? A Dynamic Model of Protest. American Journal of Political Science, 2013, vol. 57, is. 2, April. – P. 478-490.

11. Snider R. Beyond Electoral Authoritarianism: The Spectrum of Non-Democratic Regimes. 2006, Warren : Brown University. – 14 p.

Ishchenko Ig. V., PhD. Historical Sciences, Associate Professor of Political Science, Oles Gonchar Dnepropetrovsk National University (Ukraine, Dnepropetrovsk), iv.ishchenko@gmail.com.

Analysis of instability of authoritarian political regimes in modern political science discourse

Democracy is very popular in the twentieth century. However, many countries have failed to achieve it. The reason is the mismatch of socio-cultural and economic conditions to those found in Western democracies. Therefore, in these countries formed authoritarian rule. The purpose of this research is to analyze the instability of authoritarian regimes in political science discourse of modernity. Scientific research conducted on the principles of scientific objectivity and comprehensiveness. The main methods that were used are: scientific methods – analysis, synthesis, induction, deduction. In addition, the author to ensure objectivity of the conclusions used the

comparative method and the retrospective method. The results obtained indicate a growing scientific interest towards authoritarianism. Modern research has centered around the cognitive component essence of authoritarian regimes that have unstable. Noted the growing trend research this issue to justify opportunities for political management of the unstable situation under authoritarian rule.

Keywords: authoritarianism, discourse, ideology, comparativism, mobilization, illegitimacy, instability, opposition, military coup.

Ищенко И. В., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры политологии, Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина, Днепропетровск), iv.ishchenko@gmail.com

Анализ нестабильности авторитарных политических режимов в современном политологическом дискурсе

Несмотря на привлекательность демократии, во второй половине XX в. часть стран, в которых социокультурные и экономические условия значительно уступают наиболее развитым западным демократиям, оказались в состоянии авторитарного правления. Целью работы является анализ нестабильности авторитарных режимов в политологическом дискурсе современности. Исследование проводилось на принципах научной объективности и комплексности. Основными методами, которые были задействованы, являются общенаучные методы – анализ, синтез, индукция, дедукция. Кроме того, автором для обеспечения объективности выводов использовался компаративный и ретроспективный методы. Полученные результаты свидетельствуют о росте научного интереса к авторитаризму. Современные исследования концентрируются вокруг когнитивной составляющей сущности авторитарных режимов, имеющих нестабильный характер. Отмечено тенденцию роста исследований этой проблемы для обоснования возможностей политического менеджмента нестабильной ситуации в условиях авторитарного правления.

Ключевые слова: авторитаризм, дискурс, идеология, компаративизм, мобилизация, нелегитимность, нестабильность, оппозиция, переворот.

* * *

УДК 323.2

Засморжук О. О., аспірантка, Інститут магістратури, аспірантури та докторантури Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), zasmorzuk@gmail.com

МЕНТАЛЬНІСТЬ ЧИ МЕНТАЛІТЕТ – ЩО ВІДІГРАЄ ПЕРШОЧЕРГОВУ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ “ОБЛИЧЧЯ” СУСПІЛЬСТВА?

Стаття присвячена розгляду понять “ментальність” та “менталітет”. Розглядаються визначення цих термінів, специфічні особливості цих категорій, та ознаки, що роблять їх самостійними для вивчення та дослідження. Особливу увагу присвячено суспільству, як реальному відображенню національного менталітету, та прикладу національної ментальності.

Ключові слова: ментальність, менталітет, національний менталітет, суспільство.

Однією з проблем визначення поняття “ментальність” є отождоження його з терміном “менталітет”, але розрізнення цих понять дасть змогу структурувати і усвідомити, що все таки впливає на формування обличчя нації, а що і є відображення цього обличчя.

Ментальність, як система образів, в основі якої лежать уявлення про світ і про своє місце в ньому – це відображення емоційно-духовного обличчя суспільства, його настроїв, переживань, страхів та переконань, що торкаються сфери чуттєвого розуміння оточуючого середовища та подій що відбуваються. В залежності від того з якої позиції розглядати вищезазначену категорію – індивіда (громадянина) чи суспільства (нації) залежить і вплив ментальності на зміни в державі та реакцію на них громадян.

Менталітет, що виступає загальною характеристикою нації, відображає систему цінностей що притаманна кожному народу. Це сформована система елементів що з’являлися в наслідок духовного та історичного розвитку суспільства. Аналізуючи процеси національної ідентифікації, вчені дійшли висновку, що менталітет охоп-

лює такі чинники, як спільність території, держави, економіки, культури, історії, освіти, мови, національної свідомості. Це, насамперед, передбачає самотність, історичну індивідуальність народу, що за окремо взятими ознаками може бути об'єднане у національну ідею. Таким чином, така категорія як “менталітет” охопила найрізноманітніші сфери людського життя та певним чином окреслила особливості та відмінності націй, як історичної спільності людей, що можуть проживати на одній території але кардинально відрізнятися за своїм способом життя.

Національний менталітет може бути саме тією рушійною силою, яка впливає на розбудову державності, формування національної ідеї, відродження забутих національних цінностей або ж знаходження нових орієнтирів та символів віри. Існує велика доля ймовірності того, що саме ментальність може цей процес сповільнити, або ж навпаки – пришвидшити. Це залежить лише від того, які риси національного характеру превалюють і знаходять своє відображення у реакції на певні події.

Мета:

- дослідити поняття “ментальність”;
- дати визначення та виокремити особливості поняття “менталітет”;
- дослідити різницю між категоріями “національна ментальність” та “національний менталітет”;
- зробити висновки, щодо впливу ментальності та менталітету на формування “обличчя” суспільства.

Поняття “ментальність” було введено в науковий вжиток американським філософом Р. Емерсоном у 40-50 роках XIX ст. Його тлумачення цього поняття несло насамперед містичний зміст і мало досить небагато спільного з подальшим використанням у філософській та культурологічній літературі. Мабуть, саме тому воно не використовувалось у науці досить тривалий час. Досить важко було послугоуватися поняттям, що торкалося “тонких матерій” та на той час не несло ніякого теоретичного та практичного навантаження. Проблеми менталітету деякої етнокультурної спільності були поставлені на порядок денний ще етнопсихологами XIX ст. Своїм народженням цей напрям зобов'язаний працям німецьких вчених Х. Штейнґаля та В. Вундта, які опублікували у 1863 р. книгу “Лекції про душу людини і тварини”, в основі якої лежали ідеї Гегеля про “об'єктивний дух” – поширеним у Німеччині в ті часи поняттям про “надіндивідуальну психіку” і “народний дух”, а також представникові історичної школи права, німецькому географу й історіку К. Ріхтеру, що вказував у своїх працях на зумовленість історії духовним складом народу [2]. Наука розвивалася, відкривалися нові горизонти для досліджень, зумовлені як і певними історичними подіями, так і пошуком нових ціннісних орієнтирів. І лише в середині 50-х років XX ст. поняття “ментальність” увійшло до наукової сфери. Цим терміном визначають соціально-психологічні явища, що відображають духовний світ людини або соціальної спільності [7].

Ментальність – це спільне “психологічне оснащення” представників певної культури, що дає змогу інтегрувати хаотичний потік вражень та досвіду у певне світобачення [5]. Таким чином, ментальність стає невід'ємним компонентом структури історичного розвитку суспільства. З історичного досвіду нації виростає

історична свідомість, що впливає на формування як засад функціонування суспільства, так і його основних особливостей, що відрізняють одну групу (суспільство) від іншої.

Ментальність – це система образів, які лежать в основі людських уявлень про світ і про своє місце у цьому світі, а отже визначають вчинки і поведінку людей. При такому розумінні ментальності французьке слово “*mentalite*”, що важко перекладається іноземними мовами, щонайближче виявляється до слова “світобачення”, що характеризує суспільні формації або етнічні спільності [5]. Ментальність як явище розумового порядку зовсім не тотожна суспільній свідомості. Ментальність – це категорія, яка визначає сучасний контекст онтології людини в культурі, її світосприйняття та світобачення крізь призму власного етносу (нації, народності). Вона належить до найбільш ґрунтовних основоутворюючих та фундаментальних культурних традицій. Спільним у поглядах вчених на це явище є акцентування зв'язків даного поняття з поняттям душі народу та її складовими: психічними характеристиками, волею, розумом. Ментальність має здатність виявлятися безпосередньо у матеріалізованих формах, характерних для певної групи людей: актах, вчинках, формах діяльності, реакціях і т.п. Етнічна ментальність проявляється в домінуючих життєвих настроях людей, у характерних особливостях світовідчуття, світосприймання, у системі моральних вимог, норм, цінностей та принципів виховання, у співвідношенні чуттєвих і технологічних методів впливу на дійсність, у формах взаємовідносин між людьми, у сімейних засадах, у ставленні до природи та праці, в організації побуту, свят, у конкретних актах самоорганізації етносу, тощо [12]. Таке бачення проявляється і в тому, що стосується політичної сфери життя суспільства. Чуттєві та емоційні ментальні особливості переносяться на ставлення до політичних подій та впливають на участь у політичному житті.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови категорія ментальності пояснюється як інтелектуальні розумові здібності; психіка, психічна сила [3]. Ментальна модель ґрунтується на сприйнятті людиною світу залежно від самого світу, її знань та досвіду – межі наших моделей є межами нашого світу [9]. Ментальність як явище розумового порядку не є тотожним суспільній свідомості.

Ментальність людей можна розглядати на різних рівнях:

- соціокультурних світів, чи типів культури (архаїчна, антична, західноєвропейська, східна);
- національних культур (ментальність українців, росіян, китайців, американців);
- субкультур, носіями яких є різні соціальні групи (дворянська, злочинна, християнська)[7].

На відміну від ментальності, що загалом являє собою душевну налаштованість, емоційну пам'ять, менталітет – це глибинний духовний склад, сукупність колективних уявлень на неусвідомленому рівні, властивий етносу, нації як великій групі людей, такий, що сформувався в певних природно-кліматичних і історико-культурних умовах. Таким чином, ментальність можна розглядати як частковий аспектичний прояв менталітету не тільки в умовах суб'єкта, але й у його діяльності [11].

Термін “менталітет” походить від латинського слова “mens”, що в перекладі означає розум, мислення. На сьогодні, поняття “менталітет” належить до запозичених категорій, перенесених у наше суспільствознавство із зарубіжної соціології, куди воно було введене на початку ХХ ст. французьким вченим Л. Леві-Брюлем, але не дивлячись на майже 100-літнє існування цієї категорії, це поки що недостатньо сформоване поняття. Суть його найчастіше відображається за допомогою таких термінів як “світосприйняття”, “світобачення”, “національний характер”. В гуманітарному знанні кінця ХХ ст. з’явилася необхідність широкого використання цього терміну, результатом чого став його перехід в повсякденне мовлення. Він інтегрував те нове, що винайшла сучасна наука про людину. Оскільки, в якості теоретичного поняття менталітет є відносно молодим, то складність його вивчення обумовлена низкою причин. По-перше, менталітет – складний “підсвідомий” феномен, який важко піддається аналізу. По-друге, така категорія культури як “менталітет”, є достатньо новою, та остаточно не виробила досвід усвідомлення ґрунтового та послідовного його вивчення.

Поняття, що наразі нами розглядається досить своєрідно визначається в англійських словниках. Так, наприклад, словник Webster визначає “mentality” як “mentalcapacity”, тобто як розумову здатність, або як “mentalpower”, як розумову силу, потужність, як “mentaloutlook”, тобто розумовий погляд, розумову перспективу, що можна розуміти і як світогляд. Наводиться значення даного терміну і як “stateofmind” – стан розуму [13]. Узагальнюючи дане поняття, з точки зору вітчизняних наукових розробок можна визначити менталітет як характер та лад людського мислення, що реалізується на рівні свідомості, але базується на структурних елементах сфери підсвідомого, що включають в себе архетипи як окремої особистості, так і етносу в цілому; це душа народу, глибинний рівень індивідуальної та колективної свідомості [1]. Він має свою унікальну структуру, поєднання елементів якої виявляється у стереотипах поведінки, спілкування, реакції на події:

- 1) система архетипів і домінуючі потреби;
- 2) знання, вірування, стилі мислення;
- 3) оцінки, норми, уявлення;
- 4) форми та способи поведінки [6].

Менталітет слабо схильний до дії ззовні, спробам ідеологічного, адміністративного, правового або управлінського тиску, він характеризується консерватизмом, стійкістю та незмінністю, зберігаючись в одному й тому самому вигляді протягом історичних епох, суспільне та особисте з часом стають єдиним “організмом”, тим самим формуючи національний менталітет народу [5].

Менталітет є загальноприйнятною науковою категорією, яка відображає національну своєрідність культури (притаманний їй тип свідомості, спосіб життя, традиції тощо). Менталітет – це об’єктивне явище культури, зі специфічною природою, що значно ускладнює його адекватне розуміння та унеможливує його розгляд лише в одній площині. Представлення його як інтегрально ціннісно-вмотивованої характеристики соціальної спільності; сформованої системи елементів духовного життя і світосприймання, що зумовлює відповідні стереотипи поведінки, діяльності, способи життя різноманітних соціальних груп і індивідів; включає сукупність

ціннісних, символічних, свідомих чи підсвідомих відчуттів, уявлень, настроїв, поглядів, світобачення. До менталітету належать звички, прагнення, символіка, традиції, інтуїтивне несвідоме, що існують на рівні несвідомих психічних процесів [12]. Соціальний менталітет несе в собі відбиток логічно неосмислених історичних традицій, успадкованих від попередніх поколінь стилів та типів поведінки, особливостей мислення, рис національного характеру, світогляду, релігії, тощо. Тут мається на увазі комплекс всіх елементів душі народу, як психічної подібності людей, що породжує об’єктивний “автоматизм” інтелектуального та духовного життя.

Простіше кажучи, менталітет (людини, суспільства, народу) – це душа, специфічне інформаційно-енергетичне поле, що охоплює емоційний, інтелектуальний та духовний рівні життєдіяльності розгорнутої соціальної системи. Природне і культурне, раціональне (інтелектуальне) і підсвідоме (інтуїтивне), індивідуальне і суспільне – все це “перетинається” та постійно взаємодіє на рівні менталітету і здобуває кінцеву змістовну складову на вищих – духовному, моральному та релігійному рівнях [10].

Національний менталітет – це властивий конкретній етнічній спільності стиль життя, культури, а також властива конкретній нації система цінностей, поглядів, світогляду, рис вдачі, норм поведінки, психологічних особливостей особи. Національний менталітет складається з двох рівнів. Перший – генетичний. Це те, з чим ми народилися і змінити не можемо. Дослідники сходяться на думці, що генетичною особливістю українського національного менталітету є правопівкульне мислення. Це означає, що українцям притаманне мислення творче, чуттєве, ірраціональне. Другий рівень національного менталітету – набутий. Те, з чим ми не народилися і змінити можемо. Це те, як на нас впливало наше виховання, навколишнє середовище. Чим раніше у нас був закладений певний тип поведінки, тим складніше його змінити [8]. Водночас менталітет як явище розумового порядку зовсім не тотожний суспільній свідомості. При цьому, як правило, йдеться про такі великі групи, як етнос, нація. Кожен народ у процесі свого історичного буття виробив особливий менталітет, тобто своєрідний спосіб усвідомлення й ставлення до світу, який задається мовою, традиціями, вихованням, релігійними уявленнями, тобто усією суспільною практикою людей. Менталітет народу формується історично, однак сам процес його творення має неусвідомлений характер: при цьому саме менталітет детермінує цінності певної людської спільноти та визначає поведінку, почуття, думки її окремих представників. Під національним менталітетом звичайно розуміють образ думок, психологічний склад розуму, особливості мислення, а також історично сформовану, стійку специфічну форму прояву і функціонування. Менталітет народу завжди несе на собі печатку національного, асоціюючись з такими поняттями, як національна свідомість, національний характер, народний дух і т.п. Він є вираженням специфіки національної своєрідності. Національний менталітет заявляє про себе в звичках, звичаях, що передаються з покоління в покоління, в нормах поведінки [4].

Сьогодні, коли кажуть про національний менталітет, то під цим розуміють національний спосіб мислення,

тобто те, як та чи інша нація розглядає й оцінює ті або інші явища реальності що її оточує, тобто – життєвого середовища. У свідомості окремої людини менталітет суспільства представлений такою мірою, яка залежить від активної або пасивної позиції у громадському житті. Такі моменти проявляються у суспільному та політичному житті: політична культура суспільства може не лише формуватися під впливом національного менталітету, вона може бути цілком і повністю сформована з основних ментальних ознак тієї чи іншої нації. Таким чином ставлення до політичного життя, учасників політичних подій, політиків – прояви загальних настроїв суспільства – саме на це впливає національний менталітет. Національний менталітет – це система взаємопов'язаних образів, включаючи несвідомі які лежать в основі колективних уявлень нації про світ і про своє місце в світі. Ці образи стійкі до зміни, більшість з них передається в генотипі і мають значний вплив на конфігурацію інших компонентів національного психічного складу. По своїй сутності менталітет являє собою історично перероблені архетипічні уявлення, через призму яких відбувається сприйняття основних аспектів реальності: простору, часу, мистецтва, політики, економіки, культури, цивілізації, релігії. Можливо, саме через вищезначений факт, поняття національного менталітету, доцільно розглядати через призму двох його взаємозалежних структурних елементів: національної ідеї та національного героя. Національна ідея – це образ ідеального національного суспільства. У структуру цього образу включені, з одного боку, уявлення про національне суспільство, яке в національній свідомості представляється ідеалом, з іншого – уявлення про позиціонування цього національного суспільства в загальносвітовій системі, наприклад типові уявлення про Україну: “Україна – це не Росія”, або ж “Україна – одна з колишніх країн Радянської імперії”. Національна ідея – це квінтесенція менталітету, часто по національній ідеї можна судити про національний менталітет загалом. Національна ідея може бути усвідомленою або неусвідомленою народом, але вона обов'язково присутня в глибинах національного духу, чекаючи того зручного моменту, коли настануть реальні умови для спроби її втілення. Головна особливість національної ідеї – вона під впливом часу і обставин може змінюватися, переформовуватися. Пошуки “нової” національної ідеї, як символу розвитку, або ж через намагання зруйнувати стереотипні уявлення про певну націю є своєрідним символом розвитку, що ні в якому разі не заперечує ідею стабільності національного менталітету, ментальності, а лише підкреслює те, що окремі його риси, особливості, можуть проявлятися лише під тиском обставин, або з приходом “правильного” часу для їх розкриття у повну силу. Національний герой чи образ позитивного національного героя – характеристика, що показує особисті устремління більшості членів нації. Національний герой повинен бути схожим на типового представника народу, хіба що лише трішки кращим. В народній творчості (яка найкраще здатна передати особливості національного характеру) такі герої характеризуються і наділяються саме типовими позитивними рисами, що притаманні певній нації і це стосується не лише народного епосу, а й сьогодення.

Здавалося б, наділений позитивними рисами, національний герой у кожній нації може бути однаковий, однак, це не так. Наприклад, національним героєм у США вважається людина, що зуміла зробити кар'єру і піднятися з низів на самий верх, відкрити свою справу, а потім стати великим бізнесменом і американці без жодних зусиль назвуть з десяток прізвищ, тих кого вони вважають національними героями ґрунтуючись на зазначеному вище формулюванні. У той же час, Україна знаходиться в пошуках власного національного героя, такого, який би задовольняв усіх, хто зміг всі свої здібності використовувати на благо всьому суспільству і такий пошук ведеться виходячи знову ж таки з особливостей національного менталітету. Люди, подібні американському національному герою, викликають підозру, а подекуди і заздрість. Цей факт, слугує беззаперечним доказом унікальності національного менталітету, що якнайкраще проявляється у відношенні носіїв різних типів менталітетів до однакових подій або особистостей, що ці події провокують або приймають у них безпосередню участь.

Таким чином розглянувши поняття “ментальність” та “менталітет” можна зробити висновок, що саме ментальність впливає на формування “обличчя” нації, а менталітет – і є відображення цього обличчя.

Ментальність, звичайно, може існувати в культурі, стереотипах та анекдотах, але менталітет, як унікальна категорія, формується протягом усього часу існування нації та виявляється в стереотипах поведінки, прийнятті рішень, традиціях та звичаях. Він має конкретно-історичний характер і в частині що стосується саме національного менталітету – відображає спосіб мислення, тобто те, як та чи інша нація розглядає й оцінює ті або інші явища.

Список використаних джерел

1. Болтівець С. І. Мова як вираження національної психіки, душі й свідомості народу / С. І. Болтівець. – Дивослово. – 1994.
2. Брокгауз Ф. Энциклопедический словарь. Философия и литература. Мифология и религия. Язык и культура / Ф. Брокгауз, И. Эфрон. – М.: ЭКСМО, 2003. – 592 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.: Ірпінь, 2001. – 1440 с.
4. Додонов Р. Этническая ментальность: опыт социально-философского исследования / Р. А. Додонов. – Запорожье: РА “Тандем-У”.
5. Євсєєва Г. До питання про український менталітет і формування української національної ідеї / Г. Євсєєва, Л. Архипенко. – Режим доступу: <http://ua.convdocs.org/docs/index-142413.html>.
6. Кочетков В. Психология межкультурных различий: учебное пособие для ВУЗов / В. Кочетков. – М., 2002. – 416 с.
7. Подольська Є. Культурологія: навчальний посібник / Є. Подольська, В. Лихвар, К. Іванова. – 2-ге вид., перероблене та доповнене. – К.: Центр початкової літератури, 2005. – 392 с.
8. Осіпов П. / П. Осіпов // журнал Управление сбытом. – 2009. – № 12. – Режим доступу: http://www.oratorica.ru/news/articles/nacionalnyi_mentalitet.
9. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2010. – 844 с.
10. Смітох Г. Національний менталітет / Г. Смітох, В. Стрілецький. – Режим доступу: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/SacralUkraine/Mentality.html>.
11. Старовойтова Г. О предметной области этнопсихологии / Г. Старовойтова // Сов. этнография. – 1983. – № 3. – С. 78–85.
12. Ющишин О. Поняття національного характеру, ментальності і національної свідомості як інструмент культурологічного аналізу / О. Ющишин. – Режим доступу: http://iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/4_2004/articles/stat410.html.
13. Websterdictionary. – Режим доступу: <http://www.websterdictionary.net/>.

References

* * *

1. Boltivec' S. I. Mova jak vyrazhennja nacional'noi' psyhiky, dushi j svidomosti narodu / S. I. Boltivec'. – Dvyoslovo. – 1994.
2. Brokgauz F. Jenciklopedicheskij slovar'. Filosofija i literatura. Mifologija i religija. Jazyk i kul'tura / F. Brokgauz, I. Jefron. – M. : JeKSMO, 2003. – 592 s.
3. Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy. – K. : Irpin', 2001. – 1440 s.
4. Dodonov R. Jetnicheskaja mental'nost': opyt social'no-filosofskogo issledovanija / R. A. Dodonov. – Zaporozh'e: RA "Tandem-U".
5. Jevsjejeva G. Do pytannja pro ukrai'ns'kyj mentalitet i formuvannja ukrai'ns'koi' nacional'noi' ideji' / G. Jevsjejeva, L. Arhupenko. – Rezhym dostupu : <http://ua.convdocs.org/docs/index-142413.html>.
6. Kochetkov V. Psihologija mezhkul'turnyh razlichij: uchebnoe posobie dlja VUZov / V. Kochetkov. – M., 2002. – 416 s.
7. Podol's'ka Je. Kul'turologija: navchal'nyj posibnyk / Je. Podol's'ka, V. Lyhvar, K. Ivanova // 2-ge vyd., pereroblene ta dopovnene. – K. : Centr nachal'noi' literatury, 2005. – 392 s.
8. Osipov P. / P. Osipov // zhurnal Upravlenie sbytom. – 2009. – № 12. – Rezhym dostupu : http://www.oratorica.ru/news/articles/nacionalnyi_mentalitet.
9. Selivanova O. Lingvistychna encyklopedija / O. O. Selivanova. – Poltava : Dovkillja, 2010. – 844 s.
10. Smitjuh G. Nacional'nyj mentalitet / G. Smitjuh, V. Strilec'kyj. – Rezhym dostupu : <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/SacralUkraine/Mentality.html>.
11. Starovojtova G. O predmetnoj oblasti jetnopsihologii / G. Starovojtova // Sov. jetnografija. – 1983. – № 3. – S. 78–85.
12. Jushhyshyn O. Ponjattja nacional'nogo harakteru, mental'nosti i nacional'noi' svidomosti jak instrument kul'turologichnogo analizu / O. Jushhyshyn. – Rezhym dostupu : http://iai.donetska.ua/_uai/dtp/CONF/4_2004/articles/stat410.html.
13. Webster dictionary. – Rezhym dostupu : <http://www.webster-dictionary.net/>.

Zasmorzhuik A. A., PhD student, Institute graduate, postgraduate and doctoral, National Pedagogical University, is the name of M. P. Drahomanov (Ukraine, Kyiv), zasmorzhuik@gmail.com

Mindset or mentality – what plays a primary role in the formation of the “face” of society?

The article is devoted to the concepts of “mindset” and “mentality”. The article deals with the definition of these terms, the specific features of these categories, and the features that make them self-sufficient for study and research. Particular attention is devoted to the public as a true reflection of the national mentality, and an example of the national mentality.

Keywords: *mindset, mentality, the mentality of the national society, society.*

Zasmorzhuik A. A., aspirantka, Institut magistratury, aspirantury i doktorantury Natsional'nogo pedagogicheskogo universytetu im. M. P. Dragomanova (Ukraine, Kyiv), zasmorzhuik@gmail.com

Ментальность или менталитет – что играет первостепенную роль в формировании “лица” общества?

Статья посвящена рассмотрению понятий “ментальность” и “менталитет”. Рассматриваются определения этих терминов, специфические особенности этих категорий, и признаки, которые делают их самостоятельными для изучения и исследования. Особое внимание посвящено обществу, как реальному отражению национального менталитета, и примера национальной ментальности.

Ключевые слова: *ментальность, менталитет, национальный менталитет, общество.*

УДК 329:323(477)

Морарь М. В.,
доктор політичних наук, професор кафедри
філософії та соціології, Таврійський державний
агротехнологічний університет
(Україна, Мелітополь), gileya.org.ua@gmail.com

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ В ІМІДЖМЕЙКЕРСТВІ ПАРТІЙНОГО ЛІДЕРА

Досліджується місце та роль політичної комунікації в іміджмейкерстві партійного лідера в системі політичних комунікацій. Розкриті особливості партійної комунікації як важливого різновиду політичної комунікації. Проаналізовані види партійної комунікації й дана характеристика змінам в контексті загальної інформатизації суспільства. З метою вирішення цих наукових завдань використано низку наукових методів, серед яких основними є: історичний, структурно-функціональний, порівняльний. Біхевіористський метод застосовувався для дослідження різноманітної поведінки партійних лідерів, змісту та форми процесу взаємодії особистостей і політики.

Результати дослідження свідчать про суттєву роль та значущість партійного лідера в системі політичних комунікацій. Одним із найважливіших напрямів політичної діяльності партійних лідерів є партійна комунікація. Вона є складовою більш широкого поняття – політичної комунікації. Політична комунікація натомість є специфічним видом політичних відносин і розглядається як невід'ємний елемент політичної сфери суспільства.

Головним призначенням партійної комунікації є створення передумов для публічної політики та публічної влади через інформаційний вплив політичних акторів один на одного та навколишнє соціальне середовище. Особливість партійної комунікації полягає в тому, що вона передбачає різного роду повідомлення та інформацію, яка циркулює всередині партії між її структурними елементами та членами, або ж з ініціативи партії передається особі, громадянину, групі, іншій партії, політичному актору чи політичному інституту. Розуміння теоретичних засад партійної комунікації, їхнє творче застосування у розвитку партійних кіл є запорукою успіху діяльності партійних лідерів і зростання авторитету серед мас.

Ключові слова: *політична комунікація, партійна комунікація, внутрішньо-партійна комунікація, зовнішньопартійна комунікація, міжпартійна комунікація, комунікатор, партія, партієтворення, партійний лідер, інформація.*

Політика та комунікація – це два боки тієї самої медалі, які сучасний партійний лідер не повинен бачити окремо. Політичні стратегії без комунікаційних засобів немислими у сучасній демократичній системі. Як наголосив Р. Ж. Шварценберг, комунікація для політичної системи – “це те ж саме, що кровообіг для організму людини” [1, с. 175]. Тому комунікація стає для партійних лідерів постійним елементом політики.

Сьогодні, в умовах впровадження пропорційно-мажоритарної виборчої системи в Україні, партійні лідери об'єктивно включені у пошуки ефективніших комунікативних зв'язків. Партійні функціонери розуміють, що не можна досягнути бажаного успіху на виборах без добре налагоджених внутрішніх та міжнародних зв'язків. Тільки кропітка та системна робота у цьому напрямі може забезпечити успіх партії у виборчому процесі, завоюванні та утриманні влади. Тому кожна партія, яка претендує на такий статус повинна, як слушно зазначає український дослідник М. Обушний, встановити дієві та ефективні комунікативні зв'язки зі своїми виборцями [2, с. 20].

Актуальність дослідження політичної комунікації як умова ефективної діяльності партійних лідерів зумовлена тією стратегічною роллю, яку відіграють партії у політичному процесі в Україні загалом. Партіям відводиться суттєва роль, а саме: представляти, формулювати, спрямовувати, виражати і узагальнювати ідеї, інтереси, і погляди громадян. Цілком очевидно, що найкраще представляють і виконують зазначені функції партійні лідери. Саме вони обстоюють інтереси своїх суспільних груп на державному рівні, перед іншими